

TARPTAUTINĖS DARBO ORGANIZACIJOS KONVENCIJA Nr. 171

DĖL NAKTINIO DARBO*

Tarptautinės darbo organizacijos Generalinė konferencija,

Tarptautinio darbo biuro Administracinės tarybos sušaukta Ženevoje ir 1990 m. birželio 6 d. susirinkusi į septyniasdešimt septintąją sesiją,

pažymėdama tarptautinių darbo konvencijų ir rekomendacijų dėl vaikų ir jaunuolių naktinio darbo nuostatas, – ypač 1946 metų konvencijos bei rekomendacijos dėl jaunuolių naktinio darbo (nepramoniniuose darbuose), 1948 metų konvencijos (pakeistos) dėl jaunuolių naktinio darbo (pramonėje) ir 1921 metų rekomendacijos dėl vaikų ir jaunuolių naktinio darbo (žemės ūkyje) nuostatas, pažymėdama tarptautinių darbo konvencijų bei rekomendacijų dėl moterų naktinio darbo nuostatas, – ypač 1948 metų konvencijos (pakeistos) dėl moterų naktinio darbo ir 1990 metų jos protokolo, 1921 metų rekomendacijos dėl moterų naktinio darbo (žemės ūkyje) ir 1952 metų rekomendacijos dėl motinystės apsaugos 5 punkto nuostatas,

pažymėdama 1958 metų konvencijos dėl diskriminacijos darbo profesinės veiklos srityje nuostatas,

pažymėdama 1952 metų konvencijos (pakeistos) dėl motinystės apsaugos nuostatas,

nusprendusi priimti tam tikrus pasiūlymus dėl naktinio darbo, o tai yra ketvirtasis sesijos darbotvarkės klausimas,

nusprendusi įforminti šiuos pasiūlymus kaip tarptautinę konvenciją,

tūkstantis devyni šimtai devyniasdešimtųjų metų birželio dvidešimt šestą dieną priima šią Konvenciją, kurią galima vadinti 1990 metų konvencija dėl naktinio darbo:

1 straipsnis

Šioje Konvencijoje:

(a) terminas „naktinis darbas“ reiškia visus darbus, atliekamus per ne trumpesnę kaip septynių valandų, įskaitant laiką nuo vidurnakčio iki penktos valandos ryto, nepertraukiamą laikotarpį, kurį nustato kompetentinga valdžios institucija, pasikonsultavusi su darbdaviais bei darbuotojams labiausiai atstovaujančiomis organizacijomis arba pagal kolektyvinius susitarimus;

(b) terminas „naktinis darbuotojas“ reiškia priimtą į darbą asmenį, kurio pareigos reikalauja atidirbti nakties metu tam tikrą valandų skaičių, viršijant nustatytą konkrečią ribą. Šią ribą nustato kompetentinga valdžios institucija, pasikonsultavusi su darbdaviais bei darbuotojams labiausiai atstovaujančiomis organizacijomis arba pagal kolektyvinius susitarimus.

2 straipsnis

1. Ši Konvencija yra taikoma visiems įdarbintiems asmenims, išskyrus dirbančius žemės ūkyje, gyvulininkystėje, žvejybos versle, jūrų transporte ir vidaus vandenų navigacijoje.

2. Šią Konvenciją ratifikavusi Organizacijos narė gali nutarti, pasikonsultavusi su atitinkamomis darbdaviais ir darbuotojams atstovaujančiomis organizacijomis, visiškai arba iš dalies netaikyti Konvencijos tam tikroms darbuotojų kategorijoms, jeigu Konvencijos taikymas pastariesiems sudarytų esminių ypatingų problemų.

3. Kiekviena Organizacijos narė, kuri naudojasi šio straipsnio 2 punkte suteikta galimybe, privalo savo kasmetinėse pagal Tarptautinės darbo organizacijos statuto 22 straipsnį pateikiamose ataskaitose apie Konvencijos taikymą nurodyti konkrečias darbuotojų kategorijas, kurioms ši Konvencija netaikoma, bei to priežastis. Ji taip pat privalo apibūdinti visas priemones, kurių imamasi, kad būtų laipsniškai plečiamas Konvencijos nuostatų taikymas tokiems darbuotojams.

3 straipsnis

* Tarptautinės darbo organizacijos konvencijos ratifikuotos LR Seime 1994 06 23 Nr. I-507.

1. Specialiosios priemonės, susijusios su naktinio darbo ypatumais ir būtinai apimančios bent jau 4–10 straipsniuose nurodytas priemones, taikomos naktinių darbuotojų sveikatai apsaugoti, padėti jiems atlikti jų šeimos ir visuomenines pareigas, sudaryti galimybes profesiniam tobulinimuisi ir tinkamai atlyginti už jų darbą. Tokios priemonės taip pat taikomos darbo saugos ir motinystės apsaugos srityse visiems darbuotojams, dirbantiems naktinį darbą.

2. Šio straipsnio 1 punkte nurodytos priemonės gali būti taikomos laipsniškai.

4 straipsnis

1. Darbuotojai, jei jie to prašo, turi teisę į nemokamą medicinos apžiūrą ir konsultacijas, kaip sumažinti arba išvengti sveikatos problemų, susijusių su jų darbu:

- (a) prieš priimant juos į naktinį darbą;
- (b) reguliariai, jeigu jie dirba naktinį darbą;
- (c) jeigu jiems, kol dirba naktinį darbą, kyla sveikatos problemų būtent dėl naktinio darbo.

2. Medicinos apžiūrų duomenys, išskyrus diagnozę apie netinkamumą naktiniam darbui, neperduodami kitiems asmenims be atitinkamų darbuotojų sutikimo ir nenaudojami jiems priešiškais tikslais.

5 straipsnis

Naktinį darbą dirbantys darbuotojai aprūpinami tinkamomis pirmosios medicinos pagalbos priemonėmis, įskaitant tas, kuriomis jie gali būti prireikus greitai nugabenti į vietą, kur jiems gali būti suteiktas tinkamas gydymas.

6 straipsnis

1. Naktiniai darbuotojai, kurie dėl sveikatos pripažįstami netinkamais naktiniam darbui, perkeliama, jei tai praktiškai įmanoma, į panašų darbą, kurį jie gali dirbti.

2. Jeigu perkelti į tokį darbą praktiškai neįmanoma, šiems darbuotojams mokamos tokios pat pašalpos kaip ir kitiems darbuotojams, kurie negali dirbti arba negali įsidarbinti.

3. Naktinis darbuotojas, pripažintas laikinai netinkamu naktiniam darbui, naudojasi tokia pat kaip ir kiti dėl sveikatos negalintys dirbti darbuotojai apsauga nuo atleidimo arba išpėjimo apie atleidimą.

7 straipsnis

1. Priemonės, garantuojančios, kad alternatyvus naktiniam darbas būtų suteiktas darbuotojoms moterims, kurios priešingu atveju turėtų atlikti naktinį darbą, taikomos:

(a) ne trumpiau kaip 16 savaičių iki ir po gimdymo, iš kurių ne mažiau kaip 8 savaitės turi būti prieš numatomą gimdymo datą;

(b) papildomą laiką remiantis medicinos pažymomis, nurodančiomis, jog tai reikalinga motinos arba vaiko sveikatai apsaugoti:

(i) nėštumo metu;

(ii) konkretų laikotarpį, viršijantį šio punkto (a) papunktyje nustatytąjį pogimdyvinį laiką. Šio laikotarpio trukmę nustato kompetentinga valdžios institucija, pasikonsultavusi su darbdaviais ir darbuotojams labiausiai atstovaujančiomis organizacijomis.

2. Tarp šio straipsnio 1 punkte nurodytų priemonių gali būti perkėlimas, kur įmanoma, į dieninį darbą, socialinės apsaugos pašalpos mokėjimas arba motinystės atostogų pratęsimas.

3. Per šio straipsnio 1 punkte nurodytus laikotarpius:

(a) darbuotoja moteris negali būti atleista iš darbo arba išpėta apie atleidimą, išskyrus dėl pateisinamų priežasčių, nesusijusių su nėštumu arba gimdymu;

(b) darbuotojos moters pajamos palaikomos tiek, kad jų pakaktų pačiai išsilaikyti ir vaikui išlaikyti pagal atitinkamas pragyvenimo normas. Toks pajamų palaikymas gali būti garantuojamas bet kuriomis šio straipsnio 2 punkte nurodytomis priemonėmis, kitomis tinkamomis priemonėmis arba jas derinant;

(c) darbuotoja moteris neturi prarasti su jos statusu, stažu ir kilimo tarnyboje galimybėmis susijusių privalumų, kurie gali būti jai teikiami dėl naktinio darbo.

4. Šio straipsnio nuostatos nesumažina apsaugos ir lengvatų, susijusių su motinystės atostogomis.

8 straipsnis

Su darbo laiku, apmokėjimu ar panašiomis garantijomis susijusios kompensacijos naktiniams darbuotojams nustatomos atsižvelgiant į naktinio darbo pobūdį.

9 straipsnis

Naktiniams darbuotojams ir, jei reikalinga, darbuotojams, atliekantiems naktinį darbą, teikiamos atitinkamos socialinės paslaugos.

10 straipsnis

1. Prieš nustatydamas darbo grafikus, kuriems reikia naktinių darbuotojų paslaugų, darbdavys konsultuojasi su darbuotojų atstovais dėl tokių grafikų detalių ir naktinio darbo organizavimo formų, kurios geriausiai tiktų įstaigai ir jos personalui, taip pat dėl atitinkamų profesijų darbuotojams reikalingų sveikatos apsaugos priemonių ir socialinių paslaugų. Įstaigose, kuriose dirba naktiniai darbuotojai, šios konsultacijos rengiamos reguliariai.

2. Šiame straipsnyje terminas „darbuotojų atstovai“ reiškia asmenis, kuriuos tokiais pripažįsta nacionaliniai įstatymai arba praktika pagal 1971 metų konvenciją dėl darbuotojų atstovų.

11 straipsnis

1. Šios Konvencijos nuostatos gali būti įgyvendinamos įstatymais ar kitais norminiais aktais, kolektyviniais susitarimais, arbitražų arba teismų sprendimais, šias priemones derinant arba bet koku kitu nacionalines sąlygas ir praktiką atitinkančiu būdu. Jeigu šioms nuostatomis nesuteikiama galia kitokiomis priemonėmis, jos įgyvendinamos įstatymais ar kitais norminiais aktais.

2. Tais atvejais, kai šios Konvencijos nuostatos yra įgyvendinamos įstatymais ar kitais norminiais aktais, prieš tai turi būti rengiamos konsultacijos su darbdaviams bei darbuotojams labiausiai atstovaujančiomis organizacijomis.

12 straipsnis

Oficialūs šios Konvencijos ratifikavimo raštai siunčiami Tarptautinio darbo biuro Generaliniam direktoriui užregistruoti.

13 straipsnis

1. Ši Konvencija privaloma tik toms Tarptautinės darbo organizacijos narėms, kurių ratifikavimo raštus yra užregistravęs Generalinis direktorius.

2. Ji įsigalioja po dvylikos mėnesių nuo tos dienos, kai Generalinis direktorius užregistruoja dviejų Organizacijos narių ratifikavimo raštus.

3. Kiekvienoje valstybėje Organizacijos narėje ši Konvencija pradeda galioti po dvylikos mėnesių nuo jos ratifikavimo rašto užregistravimo dienos.

14 straipsnis

1. Kiekviena Organizacijos narė, ratifikavusi šią Konvenciją, praėjus dešimčiai metų nuo jos įsigaliojimo dienos, gali ją denonsuoti pasiųsdama Tarptautinio darbo biuro Generaliniam direktoriui užregistruoti pareiškimą dėl denonsavimo. Denonsavimas įsigalioja po metų nuo jo užregistravimo dienos.

2. Kiekvienai Organizacijos narei, kuri ratifikavo šią Konvenciją ir pasibaigus 1 punkte nurodytam dešimties metų terminui per metus nepasinaudojo šiame straipsnyje numatyta denonsavimo teise, Konvencija galios dar dešimtį metų, o vėliau galės ją denonsuoti pasibaigus kiekvienam dešimties metų terminui šiame straipsnyje nustatyta tvarka.

15 straipsnis

1. Tarptautinio darbo biuro Generalinis direktorius informuoja visas Tarptautinės darbo organizacijos nares apie visų ratifikavimo raštų ir pareiškimų dėl denonsavimo, kuriuos jam atsiuntė Organizacijos narės, užregistravimą.

2. Informuodamas Organizacijos nares apie gauto antrojo ratifikavimo rašto užregistravimą, Generalinis direktorius atkreipia jų dėmesį į šios Konvencijos įsigaliojimo datą.

16 straipsnis

Tarptautinio darbo biuro Generalinis direktorius nusiunčia Jungtinių Tautų Generaliniam sekretoriui užregistruoti pagal Jungtinių Tautų Įstatų 102 straipsnį išsamius duomenis apie visus ratifikavimo raštus ir pareiškimus dėl denonsavimo, kuriuos jis yra užregistravęs pagal ankstesnių straipsnių nuostatas.

17 straipsnis

Jei Tarptautinio darbo biuro Administracinė taryba mano, jog yra būtina, ji informuoja Generalinę konferenciją apie šios Konvencijos taikymą ir svarsto, ar į Konferencijos darbotvarkę įtraukti klausimą dėl Konvencijos visiško ar dalinio pakeitimo.

18 straipsnis

1. Jei Konferencija priims naują konvenciją, ištiesai ar iš dalies pakeičiančią šią Konvenciją, ir jeigu naujojoje konvencijoje nebus numatyta kitaip, tai:

(a) kuriai nors Organizacijos narei ratifikavus naująją – pakeičiančią konvenciją, nepaisant 14 straipsnio nuostatų, automatiškai tuoj pat denonsuojama ši Konvencija, su sąlyga, kad naujoji – pakeičianti konvencija yra įsigaliojusi;

(b) nuo naujosios – pakeičiančios konvencijos įsigaliojimo dienos Organizacijos narės šios Konvencijos ratifikuoti negali.

2. Ši Konvencija kiekvienu atveju galioja savo forma ir turiniu toms Organizacijos narėms, kurios ją ratifikavo, bet neratifikavo pakeičiančios konvencijos.

19 straipsnis

Šios Konvencijos angliškas ir prancūziškas tekstai turi vienodą galią.
